

①

आध्यात्मतीसवा॥३२॥

॥श्री॥

२

श्रीसोजनेत्रायनमः॥ भक्तवत्सल त्रीभुवनेश्वर सुवेळाचळी रणारंगधीर जै
 सानीराभनभी पुर्णचंद्र तैसारघुविरशो भतसे १ रावणांसकळलासमाचार
 करुंगी अहिमहिसंहर सुवेळेस आला जून व्रज्यावर गर्जति वान्तरज्यज
 यकारें २ रावणापरमचीतक्रांत हृदय आवळिला इंद्रजीत तळमळवाटेमनां
 त लणेकायेव्यर्थवांचोती ३ दीपं विणजे संसदन व्रीनाडिकावांचोनीवदन
 त्रिंबुवबावीणनयन मुखशोभानवाभे ४ इंद्रजितावीनलंका तैसीष्ट
 न्यदीसेदेवा ऐसेंबोलतां भाससनायका आवेशाशोरचढीनला ५ लणेळंवेमा
 जील आवचेंदळ सीद्धरुनीवलासकळ ऐसीजातां होनांप्रवळ रणतुरेवा
 जोलागले ६ सवेनीघाले उरलेप्रधान जैसाभगणी वेष्टीलारो हीणिंरमण
 वातुरंगदळेसीपावण लंकेबाहेरनीघाला ७ पदांतिदळ आश्वरथ त्याचें

कोणांकरवेलगणीत पर्वतासमानगजआडुत कोरयानकोटीवालीले ८
 सहस्रसूर्यावेतजआडुत तैसाभावणांवादिपरश लावरीशस्त्रास्त्रीमंडित
 लंक्रनाथबैसला ९ गुणमंडळासीअलादत्रावक्र देखोनीक्रोधावलाद्वपीवि
 र घेउनीत्रीठापर्वततरुवर हांकादेतवालीलां १० रावणेव्यापासीलाउ
 नीबाण क्रीतजलाचोरसंधान वानरीपर्वतप्रजन्न आरीसैन्यांवरीपाडि
 ला ११ चपळेदुर्निबाणाविष्णु सांडेनीयासग्रासवेठाण दत्रासुरवेसोडिलेपरम
 दारुण वज्ररगणसचारेले १२ मैपदेवोनीगणरंगधीर आयोध्यानाचप्रचं
 उविर कोदंडचढउनीसत्तर लावीलछारतेवेळी १३ आग्नीसीशगटला
 कूर्पुर् मगउगानराहेवैश्वानर व्रशभवालो नयेतांव्यात्र सहसास्त्रिरनरा
 हेळी १४ तैसाप्रतापाकरुनंदन वीषक्रंठवंद्यजगतीवण दत्राक्रंठाचेस

(३)

मोरलशुण सोडिला बाणते काळी १५ बाणादिसे परमचपळ धांवे जैसा लु
 तांत काळ तैसे शर सोडित तमाळ निळ आयो ध्या भुपाळ राघवेंद्र १६ आसंभा
 व्यश्री रामांवे बाण सुटले दिव्य बाण पासुन जैसे चतुराच्या मुखांतुन आपा
 रशह नीघति १७ कीमेघ मुखी दुनि आवधारा आपार नीघति तो येधारा की आ
 कासा पासा वसल्वरा ध्वनी जैसी उभट जेव १८ कीं मुळ माये पासुन येव सरें आ
 संख्य जीव शरी उभारे तैसे येव बाणां सावळरे आसंख्य शर नीघति १९ सु
 रतां आद्रुत प्रभंजन जळ दजाळ जाये वीत कोन तैसे राक्षस दळळी न भीन
 बुहुंत जालें ते काळी २० ऐसें देखोनि दशकंदरें प्रेरीती ते कां आसंख्य शस्त्रं परी
 तितु कीं हीं राजीवनेत्रं हेळ मात्रं नीवारीती २१ जे जे आसूरा किं दशकंद
 र एाहुनि वीशेष प्रेरी रघुविर जैसा प्रवृत्ति वासूरा वा विचार वेदांति उडवी

(3A)

येक शब्द २२ कील हरीयास मवेत सरीता पति येक चंखी गीठी जे विं प्राणस्ति
विं त्रीमी रजाना वी वस्ति उगवतांग भस्ति नुरे वी २३ जैसा मेघ वर्षा तां आ
पार वोण वा वि सो नीजा ये स मग्र तै सं राघ वा पुटे न चले आस्र दशा वंदर त
टस्त ते व्हां २४ भुते वेषा वडुंत क्रीति यी या हतां ता सीन चालति की वां
जुं शमार ता ते निश्वीति मेघ पउळ के विं बांधे २५ हैसे देखु न रावण को पाव
ढला परम दारण वी वासनी काली पां वलाण की ते पं व प्राण हतां ता ये २६
की ते पं व्यानी वी रूपें तत्वता की वां काट ला पां व विच्छलता लक्षु नी जनक
ज्या माता सोडिता जाला वावण २७ राघव नी वी पा योजी लें जाण तां आ व्रमा
त आले पां व बाण सखी दानंद तनुं भेडन पैली कडे रुपले २८ पं व शर भेड
न गेले परिया माये वज्र ठाण न चळे जै से पं व प्राण ये नि मेळे मारत न द

(५)

केसीवलांति २९ जेकीहाणतांकुठारतिष्ण दृशनजाये सोडुनिस्ठान कीं
 वर्षतांजावारघण आवळवैसकानसांदि ३० कींनिंदकनीदिति आपार
 नचळेसाधुवेंअंतर विंग्रहासिलानितांवीखार परीतोधीरसोडिनां ३१
 तैसंरघुपतिवेंगणगंभीर वळलेंताहीचअनुमात्र गमांसभेदलेपंवशार ह्मणे
 निरावणतोषला ३२ आपसीजालीसाजालुनाथ परमपंडितचतुरअनंत
 व्यापासीव्यापलाउनिसस दशावतारसोडिलेतेहां ३३ दशमुखान्वंद
 दयेफोडुन पैलीकडेगेलेबाण तेवेधेनंतोरावण मुर्छियेउनपरियेला ३४
 राघतलुंअतिसकुमार जेउनगेलेपंवशार तेंदेखुनसौमित्र मोहेंव्रसणीउ
 वंवल्ला ३५ पाठीसीचालुनीरघुनंदन सौमित्रेमांडुनवज्रहाण सोडोनी
 आर्धचंद्रबाण सारशीवधीलारावणांवा ३६ आपीकसोडिलेदशबाण

(4A)

दाहीधनुषांपाडिलींछेडुन तोंपुढेंधांवोनिबिभिषण आष्टबाणसोडिले
७) रावणारशीवेआष्टतुरंग बिभिषणांमारीलेसवेग सवेंचीयेवेबाणांअ
मंग ध्वजहीखालेंपाडिला ७- दुसराआणोनीसंदन त्यावरीवैसलारा
वण जैसाशोभनप्रकथान तसपुढेंतेविंजाला ७८ मगब्रह्मशक्तिप
रमदारुण तेबिभिषणांवीप्रीजाण अनीचारशक्तीतेदेखेन पुढेंलसु
मणजाहाला ७९ जैसेंशस्त्रपडताहारण पुढेंहोयेवरीवेचोडण तैसा
तोउन्मीळारमण बिभिषणांपुढेंलोटला ८० शक्तियेतजैसीसौदामीनी रा
धवानुजेंबाणसोडुनि गगनीभागत्रयकुरुणी आसुरवाहीणीवरपाडित
८१ जैसाआर्विधेंजपतांचीमंत्र होयेआपुलाचीसंहार तैसेशक्तिपडता
आसुर दग्धवहुंतजाहाले ८२ शक्तिवर्धगेलीजाणेन बिभिषणांप्रतिबो

(5)

लेगवण सुमित्रापाठीसीदयेन कांरेसंग्रामकरीतोसी ॥ आळीराक्षसकु
 ंकीरगनायक आह्मांतजन्मलासीतुंजंबुक् कुळाभीमानसांडुनदेख शर
 पागेलासीडात्रुतें ॥ आरेविभिषणांघातधुर्वा वैरीयासिमीबोनीमन्यका
 दीनवदनबोलोनीक्रीटका प्राणआपुलारशीजारे ॥ आह्मीतुजपाळी
 लेंइतवेदीन जैसंभसंतघातलेंआवदान वीवांप्रेतश्रंगारुन व्यर्थवीज
 संमिरविलें ॥ वीवांनारीजेणवीती कांअसदिधलीनेउनी तैसेंतुसंघा
 कणव्यर्थकरणी नीर्रक्तआह्मीकेलें ॥ विभिषणह्मणेबुद्धिहीनां दश
 ग्रीवाअंतरमळीनां मीशारवाजालेंरघुहंदनां जन्ममरणांतीतजालें
 ॥ म्यांतुसंसांगीतलेंहित परीतुंनायकसीउन्मत्त तुझाकुळक्षयेजाला
 समस्त तुजहीरघुनाथवधील ॥ ऐसेंविभिषणाबोलत क्रोधेंकरुणरा

5A

वणकांपत करकराखावोनीदांत श्वासोश्वासराकोनिबोले ५१ तुजगासवी
तसेसौमित्र तरीयावाचीकरीनतुर माझाईंरुजीतविजइउत्र येणोंची
गीठीलानीकुंबळे ५२ अतिक्रायासारीखेनिधान येणोंचीगीठीलेनलग्नां
क्षण तरीयालक्षुमणांवाप्राण घेइतगाजीसमरंगणी ५३ ऐसेंबोलेनी
लंकापति धगधगीतकाटीलीवाकि गवसणीकाटीतांचीशीती आसंभाव्यते
जपसरले ५४ कीउगवलेजेविसहस्रमार्तु उ येसीवालिदीसतिप्रवंउ कीवां
उभारीलाकाढदंउ संहारावयादिवाते ५५ कीतेप्रलयानीचीशीवासव
ठ कीहतांताचीजीहवीतेजाळ कीतेप्रलयमेघांतिलचपळावेवळ नीव
जेनीजैसीकाटीली ५६ कीसप्तकोटीजपपाहिं येववटलेवाक्तीचेठाई तोमये
द्वारागीवजावाइ हणौनिउचीतादिधले ५७ ऐसीतेमयेवाक्तीपाही वधीव

(6)

कोन्हांकीराकीलीनाही सुमित्रावरीतेसमंडं रावणाप्रेरीताजाह्याला ६८ व्या
 ससहीतजणेनिमंत्र सोडुनदिधलीपाहासत्वर नवरवंडें एश्वीआपार
 कांणेंलगातीतेधवां ६९ सहस्रवीजान उड्डिती तैसीधांविनलीतेशक्ती भ
 येव्याप्तसरीतापति आंगराकोपाहतिदीग्गज ७० देववीमानेंपळवीति गीरी
 कंदरींवान्नरलयाति येवमुठ्ठनांये उनीय उति नउठतिमाणुतेणं ७१ दोन्ही
 दळेभयातुर पळोंलगलेमहाविज जग्याज्जहायसीदेणारधीर तोरद्रव
 तारधांविनला ७२ मारुतिमाहाविरजमजेढी धांवोनिधरीलीवाममुखी मो
 अविजोउठाउठी तोंदीव्यरूपस्त्रीजाहली ७३ मगतेहणेमारुतिसी तुंज्रह
 यारीहाणवीसी परस्त्रीसीवेविंझोंवसी सोपिंमजसीजाउंदे ७४ मीरावण
 कन्यांसाव्वार आजीसौमित्रासी वरीननिधारि सोपिंजाउंदे मजसत्वर मोह

(6A)

नेवेळजातसे ६२ मारुतियोगीये इंद्रजीत स्त्रीसुणानी सोडीली आकस्मात
ते जाली पूर्ववत् प्रलयेवरीत वलीली ६६ वानरदंडी आकांत देववीमानी
जाले भयाभीत क्षणनिमये शक्ती हे आहुत कोणा घरी पडेलें ७ ते लसुमणा
ते लक्ष्मीत मनोवेंगें शक्ति येत ते शक्ती रुद्रावया सुमित्रा सुत बाणाबोदीला
आकर्णवरी ६८ जैसी वपळ करुन नि तैसी हृदय वै सळीये उनि वसलळ
बुर्ण करुनी जाये नीघोनी पुष्टी होई ६९ सुखी पोडुनि शक्ति गेली पाताळ उ
दकी शांत जाली आसो सुमित्रा शीत न पडली नुमी वरी नीचे वीत ७० मृति
काघट जे विं होये पुर्ण विपक्व पण सयडे विदारुन तैसा वी सुमित्रे वानंद
न स्त्री न भीलन पडियेला ७१ तां हा वक्रोपि विभिषण गत वलीले सुग्रीवरु
नंदन सुमित्रा जवळीये उन पाहते जाले ते काळी ७२ आंग दन ठनि ठां

दुवंत सुखेन त्रार भगवये हनु मंत धां विन लेवान्नर समस्त हृदये पीटीतते
 वेळी ७३ हृदये विदारुनिसमस्त एष्टी हारे रत्न वाहत नाग्री व्रींला ३ नीपाह
 तां हस्त श्वासोश्वास ही भाहिला ७४ आरत्त जाले आसति नयन बाणा तैसा मवी
 वोटीला आवण काना डिभर निल सुमण नी वेष्टीत पडियेला ७५ प्राण न
 दिसे वी अनुमात्र ऐसेंदेखोनी भा ७६ वनेत्र वक्षस्तु नकी टोनी वासीर भुमी वरी
 टा वीले ७७ सवे बिभ्रिषणे सखीने वी सवेला सीतार मण सुमित्रा समां डिव
 शीये उन रघुनाथ वै सलाते वेळी ७८ पुवा वरी ठे उनी भुव शोध वरी आयो
 ध्यानायक ह्मणे प्राण सखया गोष्टी ऐक मज सी बोले येवदां ७९ बाये नेत्र उच
 डेन मज वडे पाहे विलोकुन तुंस कुमार बाळ वण भरीले नी भुवन विलीने
 ८० चतुर्दश वर्षे वन वासी फळे पुरवीले जाह्यां सी म्यां मारीले उय वासी ये

(७१)

वेहिरीवसी नाही पुसीलें ८० तो रागधरणीयां भानसी सत्वयार सलास आ
म्हंसी मजला सो उनी जातोसि परी मी हिं समागमें येइ न ८१ मी आयो धेसी
जातां जाण सुमित्रामज पुसेल को ते लक्ष्मण तीस मी काये सां गुं ववण ने
उचडो नि पाहे पां ८२ त्रीभुवन जीतिलें इंद्र जीतें तो ना वरे वी आस्मातें
तो रावणी त्यां शर पंथें जजर करुनि छेरीला ८३ तुज देव वीसि तिक्रिया
न आजीस घरीं केले राय न तुज कार्यां भरषा शत्रु घ्न त्यजीति प्राण सौ मि
त्रा ८४ ऐसा शोक करी तारु विर जाता येव वी हाहाकार तव रावणां तुज
भक्त शेर बोलता जाला ते काळी ८५ हणेशा शत्रु समोर उभारणी तुम्ही शोक
रीता येसणी हाशे त्रधर्म व्याप पाणी सहसा न दे वी घासीजे ८६ धैर्य बळें कर
न पराजये पाव वाचें रण सप्रीय आसे सर्व सैन्य वीता काहिन वरा वी ७

(४)

वैरी उभा असे जीसणेर त्यासी पराजयेद्यावे सत्वर मग सौमित्राचा विचार
 वळेल तैसा करूं पा ॥ नरविरश्रेष्ठारघुनंदनां सहसा भयेनाही वीरसुमणां
 शरधारीं छेदीं पारावणां ह्योनी त्याच बाणादिधले ॥ उभा राही लारणसंग
 धीर जो राक्षसत्रुणवैश्वानर वीरासविग्राह्यां उभमग्र हतांत वीशोभ
 ला १० ऐसांतो आदिपुरुष जगजीवण राजीवनेत्रजगभुषण सकळ सु
 गंधें मर्दन करील तो निधारे ११ पापटणा लोरीतां ते वेढी शणक्यारी ल्या
 घंटावळी उर्विसहित शेषमंडळी हउ वडिले पाताळांत १२ रघोत्तमांचा क्रो
 ध देखोन गजसीं वृत्रार्धुळ भुतगण वहुंत होउनि गतः प्राण काननां मा
 जीयडियेले १३ दाशरथीच्या हृदयांत क्रोधसागर हे लावत वज्रठणमां
 डीरघुनाथ जो हतांत पाहोन शत्रू १४ दवाकंठासी ह्मणेर घुनंदन ल सु

७

मणां वीराक्रियक्रोन क्रोठं तासीलपठोन करीन बुर्णबाणवरी ७८ सौमि
 त्रपउलाहणौन संतोषेदशसुखरावण त्यावरीगमयं व्यानन सरसावोनि
 धांविनला ७९ तेशारसोडितरधुपति येकापासावकोट्यावधहोति सटस
 टाबुयेनीपउति राक्षसमस्तवेलेवनी ८० बीळींनिघतिवीरवार तैसेरावणां
 आंगीभरलेवार पीळेयसरीतिजेविंमवार कीउणांकुरपर्वति ८१ कीकन
 वप्रठावरीस्पष्ट तैसेरावणां उतांगीवारहीसतिदाट रावणावारसोडितस
 दट परीतेनिर्गळहोउनिपडति ८२ मानवीयावैवारे शेत्रीसंहारीलेप्रवा
 धरे तैसासौमित्रपउतांरुविरे आसुरदळेसंहारीली ८३ उरगसंहारी
 लेवैनतासुते कीवांवरेंजाळीलें श्रीपुगते कीप्रळयाप्तीनेंश्रष्टीते प्रळये
 काळीसंहारीजे १ कीतारकासुगावेदळ त्राडाननेंआरीलेंसकळ कीमार्ती

७

उंत्रीमीरजळ विभांजेनिराविलेंयें २ वींवात्रेनगवुर्णवेलेंसत्वर वींज्ञा
 नवैभवहारलेंसमग्र वींनामंपापसंदार जैसाहोयेयेव्रदांची ३ प्रतापा
 वींरघुनंदन वींध्वंशीलींजीआमीतागंतवें जेवींप्रयागीच्यायेव्रस्नानं वींरी
 जन्मीवींपापेंजळतिर्यें ४ प्रभंजनरामतमाळनीळ विदारीलेंगीपुजळदत्ता
 ळ तेव्हांद्वितीपडलेजाळिलेंराक्षसदेळ गणतिवेलीवाळिवें ५ दाहासहस्र
 वारणमत गणीततुरंगस्वसासटीत देवासहस्रमाहांवथ रथीयासहीतपड
 तितेव्हां ६ शतकोरीपडेपायेदळ तेव्हांयेव्रवृंदाउठेसवळ ऐसींवातत्रवं
 धेंविज्ञाळ तेव्हांनाचतिरणंगणी ७ तवंरामवोदंडाचीविंविणी येव्रदांवाजे
 तयेशणी वौदाहीचंराणांगणी वाजेलागल्यायेव्रदांची ८ येव्रआर्ध्याम
 परीयंत चंराघणचणीच्यासमस्त राक्षसपडलेआगणीत शेव्हासहीगणा

(१४)

नां नहेतेहं ९ वेदंतत्रास्त्रगर्जतप्रचंडं तैसेश्वरात्कारीतरामकोदंडं पा
खांडितर्वचैतिउदंडं रावणव्यापतेवीवाजे १० आसोमामेघालीतांबाण
जाळ तटस्तजालाराक्षसपाळ तोंरामरूपसक्क दोन्हीदळेदीसोंलागली
११ जैसेसत्माग्विर्ततीसंत तैसेरघुनाथावेबणायेत वाज्रिकौकीकआ
नक्त तैसेश्वरयेतिरावणांचे १२ कोट्यानकोटीरघुविर दीसतिमोवलीतीबा
णांचेपुर दशदीवाविलोविदशकंदर दशरथकुमारदिसती १३ मागेपुढे
सव्यवाम दीपतिधनुर्धरश्रीराम राक्षसवानर घनःग्राम रूपदिसतितेवे
ली १४ अंतरीं पाहेजोंरावण तांउगाजसजगन्मोहन मनबुद्धिवीतका
रण रूपेंदिसतितेवे ली १५ दशइंद्रियेंपंचप्राण भूतेंपंचविषयेजाण या
हीदेहेआवल्हापुर्ण रामरूपजालेंआसें १६ आतांअंतरींरामादिसेस्व

(१०)

३ रावण उघगेनी पाहेनेत्र तों रथ सारथी व्यापवार रघुविरूप दिसे ७
 रथाजवढी रामसगटले रथावरही चढुन आले अंतर्बाह्य रामें व्यापीलें
 ठावनाही पढावण १८ अन्तरेणु पासुन ब्रह्मांड पर्यंत आवद्या व्यापीलार
 घुनाथ मगशस्त्रें टाकोनी मज्जा कांत रथाखालें उडि चाली १९ तों राम रूप
 दिसे धरणी नये पढताहे तेथुनी मार्ग पाहे जो तो आसुर बाहीणी धांवत येति
 पाठीसी २० राम आले ह्युगौन जाण मर्यादा फोडिरावण पुढें पाहे जो विलो
 कुन तों लंका राम रूप दिसत २१ दुर्ग दुडे वर्ण ब्रह्म सावरी उभे आयो ध्याधी
 २२ आउखळो निपडे लंकेस उठो निपळे मागुता २३ आसोरावण मंदिरांत
 पळोनि गेला पीशा अस्त्र मंदोदरी जवढी विसत सांगे समस्त समाचार २४
 ह्येणे परम पुरुषार्थ व्रुषण रणी मारी लाल शुभण मगसामें व्यापीलें जनवन

९

108

मीपळोनियेशेंपैंआलों ॥ माझेआंगीयेंभयेवारें आसुणीनजायेचीसुंदरे
जेवीकरुंआवीवस्तूसरीसरे परीमागेउरेमकरंदु ॥ वींष्टुभाष्टुभक्कर्मप्राणीक
रीति मागेजैसीउरेव्रिती कींसाइंकाळीआस्तहोतांगभस्ती आनक्ततामागेउ
रेजैसी ॥ वींप्रचंडमारुतवारे परीतरुवरीहेलावाउरे वींनदीउतरली
यांवेकसरें मागेउरेवरिजैसी ॥ आसोआसुगुरुजोशुक्र तेणेंकाळम
त्यजयेमंत्र मजदीधलाआसेपरमपवित्र वीकरीनआनुष्टानमीणायें
॥ मंदोदरीहृणोदरासुवाव्यर्थआनू शानवरंनका आसुणीतरीमदनां
तकसखा मीत्रक्याआपुला ॥ उग्रवासमरीजांघावीकास युध्यवीकरा
वेंबहुंवस परीतोममानीवलंवेश घोरवर्मसप्रवर्तला ॥ होमकरावाते
काळी ॥ मीमाजीमुक्तगुहाकोरीली त्यामाजीवैसलादशमौळी सामोग्रीचे

॥

नीसकळही ३१ कळनेमीनीशावर त्यास आज्ञापीदशकंदर द्रोणाद्रीआ
 णावशाजाइल वायोकुमर तरीतुंसवर पुढें जाई ३२ त्यातें वाटे सवीक्ष
 रुन हीरुनच्या वागीरीद्रोण हनुमंतासी आंधीमारुन वाटेसीराक्तापुरुषार्थ
 ३३ नानायल्लरुन वाटे सरादागोउन नीवातिंगवतां वंडकीर्ण जाइ
 लप्राणलक्ष्मणांच्चा ३४ याकीनाठनेमीतेवेढा घेउन राक्षसांच्चावेढा वारे
 सजावोन बैसला वीप्रवेशधरणी ३५ आसोइकडे रघुनंदन सुमित्राजव
 ळीयेउन रात्रो नियांधनुष्यबाण शोकशोर आरंभीला ३६ तवंतो वैद्यराज
 सुखेन किलो कित सुमित्राचे वीर ह्मणे सूर्य उगवतां वीर्युर्णप्राण जाइलनी
 श्रीतययाचा ३७ द्रोणाचढी पीयूषावलि क्रोन्तीही बळी आणील येवेढी त
 रीसौमित्रयेवढाढी उठउनी करीन पूर्ववत् ३८ व्यारवोरी योजनें जाउन रा

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com